

Wacław Gąsiorowski (1869-1939)

Wacław Gąsiorowski, pseudonim Wiesław Sclavus, urodził się 27 czerwca 1869 r. w Warszawie, zmarł 30 października 1939 r. w Konstancinie, gdzie zamieszkał w 1930 roku, w zachowanej do dzisiaj w willi „Ukrainka”. Od roku 1936 był sołtysem Konstancina. Tu zmarł i został pochowany na cmentarzu w Skolimowie. Był autorem powieści historycznych, szczególnie z czasów napoleońskich, powieściopisarzem, dziennikarzem, publicystą, a także scenarzystą, działaczem niepodległościowym i polonijnym.

Wcześnie stracił rodziców, więc wkrótce po ukończeniu gimnazjum, mając 15 lat, zaczął pracować, chociaż nadal samodzielnie kształcił się i przede wszystkim pisał. Został pomocnikiem aptekarza, co opisał w powieści *Pigularz* wydanej w 1900 roku. Wbrew własnej woli został wcielony do armii carskiej, gdzie odsłużył prawie 2 lata.

Efektom literackim tego doświadczenia była pierwsza sztuka teatralna *Szare życie* – nagrodzona w konkursie *Kuriera Warszawskiego* i wystawiona w teatrze „Rozmaitości” w 1892 roku.

Po wojsku został księgowym, ale tym, co go naprawdę wciągało, była konspiracja niepodległościowa i twórczość. Organizował tajne czytelnie, był redaktorem *Przeglądu Tygodniowego*, periodyku *Strumień* i korespondentem *Słowa Polskiego*. W roku 1901, na łamach warszawskiego *Dziennika dla Wszystkich*, zaczęła ukazywać się w odcinkach powieść *Huragan*, którą krytycy nie byli zachwyceni, ale uznanie czytelników zdobyła sobie natychmiast. Po ukazaniu się *Ugodowców*, książki o wizycie w Warszawie cara Mikołaja II, był ścigany przez rosyjską „ochranę” i musiał wyemigrować – najpierw do Lwowa, potem na Zachód. Od 1904 roku, w Paryżu, zakładał tygodnik *Polonia*, ale organizował też struktury „Sokoła”. W Rapperswil, w Muzeum Narodowym Polskim, studiował dokumenty z kampanii napoleońskich, a potem podróżował śladami Napoleona, zbierając materiały do planowanych książek historycznych. Odwiedził Elbę, Korsykę, Marengo, Samosierzę, Wagram. Po wybuchu I wojny światowej, włączył się w działalność na rzecz odrodzenia Polski i organizację polskiej armii.

Dwukrotnie przebywał w Stanach Zjednoczonych, w latach 1918-1919 i 1921-1930. Współpracował tam z pismami polonijnymi i wykladał literaturę oraz historię cywilizacji, kierując kolegium polskim w Cambridge Springs. W czasie przerwy między tymi pobytami wrócił do Polski, ale rzeczywistość w tej wymarzonej, wolnej ojczyźnie bardzo go rozczarowała. Ta kolejna emigracja trwała aż do 1930 roku, kiedy postanowił osiąść w kraju. Już na stałe. Po powrocie został prezesem Stowarzyszenia Pisarzy i Publicystów Emigracyjnych. Miał wtedy 61 lat. Wraz z piękną, młodą żoną, Dunką, Astą z Hemmingsenów, zamieszkał w Konstancinie, w willi „Ukrainka”. Organizował spotkania literacko-muzyczne. Angażował się w życie konstancińskiej społeczności. Jako twórca miał wszelkie powody do satysfakcji. Jego powieści historyczne były rekordy popularności u czytelników, zwłaszcza młodych. Za działalność literacką został w 1938 roku odznaczony nagrodą im. Elizy Orzeszkowej i Złotym Wawrzyńmem Akademickim Polskiej Akademii Nauk.

Jego działalność społeczna była postrzegana pozytywnie, był osobą, do której zwracali się mieszkańcy, aby rozsądzić sporne, lokalne sprawy. W 1936 roku został sołtysem gromady Konstancina. Funkcję tę pełnił honorowo, bez wynagrodzenia. Dążył do stworzenia Rzeczypospolitej Konstancińskiej – podległej bezpośrednio Staroście Warszawskiemu. Propagował Konstancin jako miejscowość letniskowo-

klimatyczną. Opracował Statut Uzdrowiska. Zorganizował jubileusz 40-lecia Konstancina, był inicjatorem postawienia pomnika-głazu w Parku Zdrojowym dla uczczenia jego założyciela Witolda hr. Skórzewskiego.

Po wybuchu wojny w 1939 roku poczucie klęski i rozliczne obowiązki nałożone na sołtysa przez okupanta sprawiły, że Gąsiorowski podupadł na zdrowiu. Zmarł 30 października 1939 roku. Jego kondukt pogrzebowy z willi „Ukrainka” na cmentarz w Skolimowie stał się wielką patriotyczną manifestacją.

Na jego grobie na cmentarzu w Skolimowie umieszczone jest epitafium:

*Bogu Wszchemogącemu składam dziękczynienie,
że pozwolił mi tyle lat pracować,
do niepodległości Ojczyzny się przyczynić
i Jej wyzwolenia doczekać.*

10 lipca 2009 roku Rada Miejska Konstancina nadała pisarzowi tytuł honorowego obywatela Konstancina. Willa „Ukrainka”, która powstała przed I wojną światową wg projektu Mikołaja Tołwińskiego, zachowała się do dzisiaj. Niestety nie jest do zwiedzania. Można tylko z zewnątrz podziwiać jej ślady jej świetności. Warto zwrócić uwagę na płaskorzeźbę w szczycie budynku, przedstawiającą symbole muz. Na szczycie budynku jest umieszczona tablica pamiątkowa.

Twórczość

Zginęła głupota! Powieść z niedalekiej przyszłości (1899), *Ugodowcy* (1901), *Huragan* (1902), *Rok 1809* (1903) *Szwależerowie gwardii* (1910), *Pani Walewska* (1904), *Czarny Generał* (1904), *Księżna Łowicka* (1908), *Emilia Plater* (1910), *Bem* (1911), *Miłość królewicza* (1931), *Królobójcy*.